

Kjemikaliebruk i VA-bransjen

Internasjonalt standardiseringsarbeid vedrørende VA-kjemikalier

Av Harald Eide

Harald Eide er ansatt i Norges Byggstandardiseringsråd

Innlegg på seminar 8. desember 1998

Innledning

Arbeidet med felles europeiske standarder skjer i "Comité Européen de Normalisation" som forkortes CEN. Denne organisasjonen styres av de nasjonale standardiseringsorganisasjonene som til enhver tid er medlemmer av CEN. I dag er alle EU- og EFTA-land og Tsjekkia medlemmer. Andre tidligere "østblokk-land" er assosierte medlemmer, og det er vel kun et tidsspørsmål før de blir fullverdige medlemmer i CEN.

Standarder utarbeidet av CEN, var tidligere frivillig å implementere som nasjonal standard. Men etter at EU Kommisjonen vedtok "The global Approach" i 1983 og konseptet "The new Approach" i 1985, ble det mer fart i CEN arbeidet, se Rådskonklusjon av 28. mars 1983 om en informasjonsrutine for tekniske standarder og forskrifter (83/189/EØF). Allerede før 1990 var et stort antall komiteer i CEN i gang med å utarbeide felles europeiske standarder. De to direktivene nevnt ovenfor går

ut på at man i Europa skal basere seg på forskrifter som angir funksjonskrav og at "tekniske løsninger" skal finnes i "tekniske spesifikasjoner". Standarder er "tekniske spesifikasjoner". Og nå skulle det bli tvunget å implementere europeiske standarder som nasjonale standarder.

CEN/TC 164 Water supply

Den komiteen i CEN som utarbeider VA-kjemikalier, egentlig bare kjemikalier til bruk for behandling av drikkevann, er CEN/TC 164. Denne komiteen ble opprettet i 1988 og fikk fransk sekretariat og formann. Det er det franske standardiseringsorganet AFNOR som holder sekretariatet. NBR er ansvarlig fagorgan i Norge.

Komiteen har 13 arbeidsgrupper. Arbeidet med drikkevannskjemikaliene skjer i WG 9 "Drinking water treatment". Arbeidet i WG 9 er meget omfattende, noe over 100 standarder er/vil bli utarbeidet før arbeidsprogrammet er oppfylt (i dag 93 produktstandarder og 18 prøvingsmetoder).

WG 9 har derfor delt arbeidet på et nivå til "task groups" som forkortes TG. I dag deltar det to personer fra Norge i WG 9, sjefingeniør Dag Hongve fra Folkehelsa og Rådgivende ingeniør Karl-Jon Erstad fra Rådgivande Agromar AS.

Arbeidet med drikkevannkjemikalier

Hvordan skjer arbeidet

Oppnevning av arbeidsgruppe/ godkjenning av arbeidsprogram

Arbeidet med europeiske standarder skjer som nevnt ovenfor i arbeidsgrupper. Det er den tekniske komiteen som oppretter arbeidsgruppene og vedtar dens mandat og hvilke standarder den skal utarbeide. Beslutninger om dette tas på TC-møter.

På TC-møter kan alle medlemmer av CEN delta med inntil tre personer fra hvert land. I de fleste saker har hvert land en stemme dersom man må holde en avstemning. Arbeidsgruppene rapporterer til TCen.

Når arbeidsgruppene har fått sitt mandat og godkjent arbeidsprogram blir medlemmene av CEN bedt om å oppnevne eksperter til arbeidsgruppen. Så de som deltar i en arbeidsgruppe skal være eksperter og nasjonalt oppnevnte. Selv om eksperter kan hevde sine personlige synspunkter, skal de opplyse om det nasjonalt er andre avvikende synspunkter.

Forslagene til europeiske standarder utarbeides i sin helhet i arbeidsgruppene og det er de som sier fra når de mener at et forslag er bra nok til å sendes ut til høring.

Offentlig høring

Alle forslag til europeiske standarder skal ut til offentlig høring (som er på 6 måneder). Høringsforslagene sendes ut nasjonalt, og innkommen kritikk behandles nasjonalt, gjerne i nasjonale "mirror" komiteer. Det er de nasjonale standardiseringsorganene som sender den nasjonale kritikken til CEN. Innkommen kritikk nasjonalt kan være av en slik karakter at man blir tvunget til å stemme mot det en nasjonal ekspert har godkjent i en arbeidsgruppe, selv om det er sjeldent.

De samlede høringskommentarene fra alle medlemslandene oversendes TCen som igjen ber arbeidsgruppen det gjelder om å behandle disse. Arbeidsgruppen fremlegger et revidert forslag som TCen avgjør om det kan aksepteres sendt ut på endelig avstemning.

Endelig avstemning

Når et forslag sendes ut til endelig avstemning (som er på 2 måneder) blant medlemslandene skal en stemme Ja eller NEI til forslaget. En Ja stemme kan ikke følges av tekniske kommentarer (kun språklige kommentarer). Dersom man vil stemme mot forslaget, skal det alltid begrunnes. For at et forslag til endelig avstemning skal bli godkjent, må det ha 71% stemmer. Ved den endelige avstemningen gjelder veide stemmer. De store landene som Tyskland, Frankrike og England har hver 10 stemmer, mens Norge har 3 stemmer.

Nasjonal implementering

Når et forslag til europeisk standard er godkjent, får medlemslandene 6 måne-

der på seg til å implementere standarden nasjonalt. Det er obligatorisk å implementere standarder som er godkjent. Dersom et land allerede har en nasjonal standard på området, må den trekkes tilbake.

Man kan lage nasjonale forord som forklarer innholdet i standarden, noe som kan være nyttig dersom standarden inneholder mange flere varianter enn det man har som praksis nasjonalt. Men man kan ikke i et forord forby varianter man ikke ønsker.

A-avvik

Noen ganger kan forslag til europeiske standarder komme i konflikt med nasjonale forskrifter. Da har man rett til å kreve et A-avvik. Det innebærer at man får med en referanse til den nasjonale forskriften i et informativt tillegg til standarden. For å få et A-avvik må man egentlig kreve dette allerede på høringsstadiet. På områder der det finnes direktiver fra Kommisjonen /EFTA blir det vanskelig å kreve A-avvik, fordi en da skal ha lik lovgivning. Det er mulig å unngå A-avvik ved å innføre klasse/typer i standardene, slik at alle land får med det de ønsker.

Standstill

For at man ikke skulle få konkurranse mellom nasjonal standardisering og europeisk standardisering, har man blitt enige i "standstill". Dette innebærer at der et europeisk standardiseringsarbeid har kommet igang skal det ikke samtidig drives med nasjonal standardisering på dette området.

Typer av standarder

I CEN kan man velge mellom tre typer standarder:

EN (Europeisk standard)

HD (Harmonisert dokument)

ENV (Forsøksstandard)

I tillegg har man noe som heter CEN rapport (CR).

Det normale er utarbeidelse av EN. Men dersom man er uenig, og velger å være det slik at man må ta med spesifikke krav fra forskjellige land med referanse til disse landene, så går en EN over til å bli en HD. Denne varianten er svært sjeldent brukt. ENV brukes når man er usikker på om standarden er "brukbar" eller emnet ikke er helt modent for standardisering. Ofte blir standarder av veiledende karakter ENV, f.eks. leggeanvisninger for rørledninger.

Og dersom man kun blir enige om at den informasjonen man har samlet i et standardiseringsarbeid ikke kan resultere i en standard, men at det bør gjøres tilgjengelig, kan man utgi en CR.

Frivillige standarder/ Harmoniserte standarder

Alle standarder som CEN utarbeider er i utgangspunktet frivillige standarder, dvs det er opptil markedet å ta dem i bruk. Men det er unntak. Standarder blir tvungne å bruke når noen referer til dem. Så når en myndighet referer til en standard, blir den tvungen.

Nå finnes det et direktiv "Offentlig innkjøp" som generelt viser til europeiske standarder, og som sier at de

foretrekkes brukt fremfor nasjonale standarder når terskelverdiene gjør direktivet gjeldende. For vann- og avløpsverk er grensene som følger:

- 3.300.000 kr for vare- og tjenestekjøp foretatt av oppdragsgiver innen drikkevannsforsyningen, energiforsyningen og transport.
- 41.500.000 kr for alle omfattende oppdragsgivers byggeprosjekter.

Det er verdt å merke seg at også innkjøpsdirektivet kan gjelde utover EØS-området. Den kan også komme i inngrep med WTO.

Men det finnes også mer spesifikke direktiver, særlig såkalte "New Approach" direktiver. For slike direktiver vil Kommisjonen ofte gi CEN et mandat som beskriver hvilke krav standarden må dekke for at myndigheter skal kunne referere til standardene. Kommisjonen gir også tilskudd til utarbeidelsen av slike standarder. Slike standarder som i CEN er vanlige ENer, blir av Kommisjonen benevnt "Harmoniserte Standarder". Dette må ikke forveksles med "Harmonised Document (HD)". En "Harmonisert standard" vil ha et informativt tillegg som angir de kravene Kommisjonen har bedt om at standarden skal dekke. Bare disse kra-

vene utgjør den harmoniserte standarden.

Og det er viktig å merke seg at det er denne "Harmoniserte" delen av standarden som Kommisjonen gir rett til CE-merking for. Dette innebærer at CE-merket kun angir at produkter etter den harmoniserte delen av standarden ikke anses å være i strid med krav i direktiver.

OBS!

Det er viktig å være klar over forskjellen mellom Norges rolle overfor EU og mot CEN.

Som kjent har Norge som ikke EU-land liten innflytelse på utarbeidelsen av direktiver. Vi har ingen stemmerett når direktiver skal vedtas og må i praksis som oftest godta å implementere dem.

I CEN er Norge fullverdig partner, kan delta og påvirke arbeidet og har stemmerett når standarder (også "Harmoniserte Standarder") skal godkjennes. Med EUs policy om å gå over til forskrifter med referanse til tekniske spesifikasjoner (standarder) har Norge gode muligheter til å påvirke den tekniske harmoniseringen av Europa, og det skjer best ved aktiv deltagelse!